

УДК 37.016
ББК 74.263
В67

Володарська М. О.
В67 Я у світі. 3 клас (за підручником О. В. Тагліної,
Г. Ж. Іванової). — Х. : Вид. група «Основа», 2014. —
80 с. — (Серія «Початкова школа. Мій конспект»).
ISBN 978-617-00-2059-8.

Посібник містить орієнтовне календарне планування та розробки
уроків курсу «Я у світі» в 3 класі, складені відповідно до вимог нової
навчальної програми (К. : Видавничий дім «Освіта», 2012) за підручником
О. В. Тагліної, Г. Ж. Іванової (Х. : Видавництво «Ранок», 2014).

Задля зручності використання всі розробки розміщені на відривних
аркушах. Поля для записів дозволять творчому вчителю, користуючись
запропонованим у посібнику матеріалом, скласти власні плани-конспекти
уроків курсу.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016

ББК 74.263

Навчальне видання

Серія «Початкова школа. Мій конспект»

ВОЛОДАРСЬКА Марина Олександрівна

Я У СВІТІ. 3 КЛАС

(за підручником О. В. Тагліної, Г. Ж. Іванової)

Головний редактор *Ю. С. Бардакова*

Редактор *О. В. Грабар*

Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*

Технічний редактор *О. В. Лебедева*

Коректор *О. М. Журенко*

Підписано до друку 13.03.2014. Формат 84×108/16.

Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.

Ум. друк. арк. 8,4. Замовлення № 14-04/14-05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»
61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66
тел. (057) 731-96-33

e-mail: office@osnova.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2911 від 25.07.2007 р.

ISBN 978-617-00-2059-8

© Володарська М. О., 2014

© ТОВ «Видавнича група «Основа», 2014

ЗМІСТ

Орієнтовне календарне планування	4
Людина	5
<i>Урок 1.</i> Головне чудо світу	5
<i>Урок 2.</i> Людина — невід’ємна частина живої природи	7
<i>Урок 3.</i> Як людина росте й розвивається	9
<i>Урок 4.</i> Людське «Я»	11
<i>Урок 5.</i> Зовнішність і краса людини	13
<i>Урок 6.</i> Характер людини	15
<i>Урок 7.</i> Прагнення до самостійності	17
<i>Урок 8.</i> Успіх і навчання	19
<i>Урок 9.</i> Учимося вчитися	21
<i>Урок 10.</i> Учимося вчитися. Розвиваємо свої здібності	23
<i>Урок 11.</i> Я — людина. Мої знання й мої досягнення	25
Людина серед людей	27
<i>Урок 12.</i> Сім’я. Склад сім’ї	27
<i>Урок 13.</i> Основні обов’язки в сім’ї. Шанобливе ставлення до старших та інших членів сім’ї	29
<i>Урок 14.</i> Школа. Історія рідної школи. Збереження традицій	31
<i>Урок 15.</i> Людські чесноти	33
<i>Урок 16.</i> Дружні стосунки	35
<i>Урок 17.</i> Співпраця. Правила дружньої роботи	37
<i>Урок 18.</i> Правила культурної поведінки	39
<i>Урок 19.</i> Я вивчаю правила культурної поведінки	41
Людина в суспільстві	43
<i>Урок 20.</i> Я в суспільстві	43
<i>Урок 21.</i> Україна — незалежна держава	45
<i>Урок 22.</i> Символи України як держави	47
<i>Урок 23.</i> Громадяни України. Права й обов’язки громадян	49
<i>Урок 24.</i> Свята моєї Батьківщини	51
<i>Урок 25.</i> Правопорушення	53
<i>Урок 26.</i> «Що буде, якщо...». Думаю про наслідки	55
<i>Урок 27.</i> Славетні українці, їхній внесок у світову науку, культуру	57
Людина і світ	59
<i>Урок 28.</i> Країни світу. Україна на карті світу	59
<i>Урок 29.</i> Україна — європейська держава	61
<i>Урок 30.</i> Такі різні і такі схожі країни та народи	63
<i>Урок 31.</i> Я вивчаю різні країни і народи	65
<i>Урок 32.</i> Винаходи людства	67
<i>Урок 33.</i> Винаходи людства. Працюємо над проектом	69
<i>Урок 34.</i> Славетні українці минулого. Працюємо над проектом	71
<i>Урок 35.</i> Перевір свої знання	73
Додаток	75
Матеріали для роботи над проектами «Славетні українці»	75

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ

№ з/п	Тема уроку	Дата
Людина		
1	Головне чудо світу	
2	Людина — невід’ємна частина живої природи	
3	Як людина росте й розвивається	
4	Людське «Я»	
5	Зовнішність і краса людини	
6	Характер людини	
7	Прагнення до самостійності	
8	Успіх і навчання	
9	Учимося вчитися	
10	Учимося вчитися. Розвиваємо свої здібності	
11	Я — людина. Мої знання й мої досягнення	
Людина серед людей		
12	Сім’я. Склад сім’ї	
13	Основні обов’язки в сім’ї. Шанобливе ставлення до старших та інших членів сім’ї	
14	Школа. Історія рідної школи. Збереження традицій	
15	Людські чесноти	
16	Дружні стосунки	
17	Співпраця. Правила дружньої роботи	
18	Правила культурної поведінки	
19	Я вивчаю правила культурної поведінки	
Людина в суспільстві		
20	Я в суспільстві	
21	Україна — незалежна держава	
22	Символи України як держави	
23	Громадяни України. Права й обов’язки громадян	
24	Свята моєї Батьківщини	
25	Правопорушення	
26	«Що буде, якщо...». Думаю про наслідки	
27	Славетні українці, їхній внесок у світову науку, культуру	
Людина і світ		
28	Країни світу. Україна на карті світу	
29	Україна — європейська держава	
30	Такі різні і такі схожі країни та народи	
31	Я вивчаю різні країни і народи	
32	Винаходи людства	
33	Винаходи людства. Працюємо над проектом	
34	Славетні українці минулого. Працюємо над проектом	
35	Перевір свої знання	

ЛЮДИНА

Дата _____

Клас _____

Урок 1. ГОЛОВНЕ ЧУДО СВІТУ

Мета: пояснити учням, що людина — частина природи і суспільства; розвивати мовлення, мислення; вчити доводити власну думку, порівнювати; виховувати почуття людської гідності.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Вступне слово вчителя

— Ми починаємо вивчати новий предмет «Я у світі». На уроках ви дізнаєтесь, як взаємодіють люди в сім'ї, колективі, суспільстві, як знайти своє місце в житті, стати вмілими, працьовитими, милосердними, щоб разом робити Україну державою для людей.

2. Ознайомлення учнів з підручником

— Ви навчатиметеся за підручником, який допоможе відшукати відповіді на безліч запитань. Хто я в цьому світі? Яка країна Україна? Як стати успішним учнем, умілим, працьовитим? А ще культурним у своїй родині, шанованим серед своїх друзів, законслухняним громадянином у державі?

Недарма цей підручник так і називається — «Я у світі». Адже світ — це все, що вас оточує: ваші рідні, друзі, школа, твоє місто і країна. Це суспільство з правилами й законами, яких слід дотримувати, щоб не постраждати самому і не завдати шкоди іншим. Це не лише сучасне, але й минуле вашої родини і нашої країни. Це історія винаходів та відкриттів людства, життя видатних людей.

— Розгляньте підручник. Хто його автор? Де виданий підручник? Хто виконав ілюстрації? Що зображено на форзацах?

— Знайдіть зміст. Прочитайте його.

— Прочитайте звернення автора підручника до вас на с. 3. Які побажання в ньому висловлені?

3. Ознайомлення з умовними позначеннями

4. Робота над віршем

Лиш людина мудрість має,
світ любов'ю здобуває,
розумінням і умінням,
і бажанням, і болінням.
Будьмо сильними у світі,

України мудрі діти,
бережим свій світ чудовий,
свою пісню, своє слово,
а земля усім віддячить,
хто у світі не ледачий!

Марія Чумарна

— Про що йдеться у вірші?

— Що говорить про людину?

— До чого закликає автор вірша?

5. Вправа «Мікрофон»

Що є найбільшим і найдорожчим багатством кожної країни?

Висновок. Найбільше і найдорожче багатство кожної країни — людина. Адже все в країні робиться для блага її людей, і, водночас, все це творить людина.

III. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ І МЕТИ УРОКУ

— Сьогодні на уроці ви дізнаєтеся, що людина належить до природи і суспільства.

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Робота за підручником (с. 4–5)

- Прочитайте текст на с. 4 і поділіться своїми думками щодо прочитаного.
- Що із прочитаного було вам знайоме?
- Що нового ви дізналися?
- Як ви гадаєте, яке найголовніше чудо світу?

Робота в парі

— Розгляньте малюнки на с. 4. Розкажіть, що зображено в кожному овалі? Яке місце займає людина серед інших об'єктів на малюнках?

- Чи можна назвати головним чудом світу людину?
- Ознайомтеся з думками про людину Володимира Мономаха й Володимира Вернадського.
- Чи вважає Володимир Мономах людину головним чудом світу й частиною природи?

Робота в парі

— Порівняйте думки про людину Володимира Мономаха й Володимира Вернадського. Чим вони схожі? Чим відрізняються?

2. Фізкультхвилинка

V. УЗАГАЛЬНЕННЯ Й СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ

1. Продовження роботи за підручником (с. 6)

Робота зі словничком

— Знайдіть в словничку (с. 140–141) слово *суспільство*. Дізнайтеся його значення.

Робота в групі

— Користуючись малюнками, доведіть, що людське суспільство має багато досягнень.

Висновок. Тепер я знаю, що людина є частиною суспільства та природи. Я прагну пізнати людину й світ.

2. Тестування

1. Позначте правильне твердження.

- Без спілкування з людьми, без виховання і навчання людське маля виростає маленьким звірятком;
- без спілкування з людьми, без виховання і навчання людське маля виростає працьовитою людиною.

2. Підкресли ознаки людини як представника суспільства.

Народжується, харчується, росте, розмовляє, дихає, міркує, плаче, розмножується, радіє, працює, спілкується, помирає.

VI. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ. РЕФЛЕКСІЯ

- Що є в людині від природи?
- Які вміння вирізняють людину з-поміж інших мешканців Землі?
- Що робить людину людиною?
- Що відрізняє людину від тварини?

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

С. 4–9.

Урок 2. ЛЮДИНА — НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ЖИВОЇ ПРИРОДИ

Дата _____

Клас _____

Мета: зосередити увагу учнів на відмінностях, що відрізняють людину від тварини (*мислення, мовлення, праця*); розвивати вміння виділяти головне, знаходити зайве, пояснювати власний вибір; виховувати прагнення пізнавати себе та інших людей.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ

1. Тестування

- Об'єднання людей, які взаємодіють, залежать один від одного, називається:
а) суспільством;   б) колективом;   в) родиною.
- До суспільства належить:
а) людина;   б) тварина;   в) рослина.

2. Гра «Доповни речення»

- Щоб народжений людиною став нею, йому потрібно...
- Людину творить ____, в якій вона народилась, але й країну створює ____.

3. Гра «Правильний вибір»

— Позначте «+» правильне твердження.

- Без спілкування з людьми, без виховання і навчання людське маля виростає маленьким звірятком;
- без спілкування з людьми, без виховання і навчання людське маля виростає працьовитою людиною.

4. Робота в групах

- Доведіть, що людина створює свою країну.
- «Людина» — багатозначне слово. Воно позначає одну з істот на землі і водночас має піднесене значення всього загалу якостей і почуттів, які повинна мати в собі ця істота. У такому випадку це слово пишуть з великої букви — Людина...
Що ж потрібно кожному з нас для того, щоб називатися Людиною?
- Пересуваються, вживають їжу, сплять усі живі істоти на Землі, але вони не можуть називатися людьми. Від тварин нас відрізняють не лише анатомічні ознаки, і навіть не розвинений інтелект. Нас відрізняє людяність. Як ви розумієте це поняття?

III. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ І МЕТИ УРОКУ

— Сьогодні на уроці ви дізнаєтеся про те, чим людина відрізняється від інших живих істот.

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Робота за підручником (с. 7–9)

- Прочитайте текст на с. 7 і поділіться своїми думками щодо прочитаного.
- Що із прочитаного було вам знайоме?
- Що нового ви дізналися?
- Чому Платон і Діоген віднесли людину до тварин?

Робота в парі

— Розгляньте малюнки на с. 7. Знайдіть у кожному рядку «зайве». Поясніть свій вибір.

Робота в парі

— Прочитайте й відгадайте загадку на с. 8. Із чого зрозуміло, що йдеться про людину? Які ознаки притаманні лише людині?

— Ознайомтеся з думками про людину на с. 8. Чим людина подібна до тварин? Чим відрізняється від них?

Робота в групі

— Розгляньте малюнки. За якою ознакою можна розрізнити людину і тварин?

Робота в парі

— Прочитайте уривок з вірша Василя Фетисова «Хто чого вчиться».

— На що, на думку автора, здатна тільки людина?

Робота із словничком

— Знайдіть у словничку (с. 140–141) слово *людина*. Дізнайтеся його значення.

Висновок. Людина — це жива істота, яка наділена мовленням, мисленням, а також здібністю вчитися, творити.

2. Фізкультхвилинка

V. УЗАГАЛЬНЕННЯ Й СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ

1. Гра «Так чи ні?»

— Чи погоджуєтеся ви з думкою, що людина — частина природи?

— Давайте з'ясуємо, що в людини від природи. Відповідайте «Так» або «Ні».

- Потреба в праці. (*Так*)
- Потреба в їжі. (*Так*)
- Потреба в теплі. (*Так*)
- Потреба в розвагах. (*Ні*)
- Потреба в повітрі. (*Так*)
- Потреба в продовженні роду. (*Так*)
- Потреба в грошах. (*Ні*)
- Потреба в примноженні багатств. (*Ні*)
- Потреба в комп'ютерах. (*Ні*)
- Потреба в тваринах і рослинах. (*Так*)

— Отже, людина — частина природи.

2. Тестування (див. додаток на с.14)

VI. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ. РЕФЛЕКСІЯ

— Розкажіть, що є в людині від природи.

— Які вміння вирізняють людину з-поміж інших мешканців Землі?

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

С. 7–9.